

*Türk Kamu Politikası
Modelinin Doğuşu
ve Gelişmesi*

Yrd. Doç. Dr. Tolga KABAŞ

© Copyright 2015

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-9942-38-6

Kitap Adı

Türk Kamu Politikası Modelinin Doğuşu ve Gelişmesi

Yazar

Yrd. Doç. Dr. Tolga KABAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

POL028000

DOI

10.37609/akya.1997

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Ülkeler kendi tarihleri içerisinde kendilerine ait siyasi kültürler geliştirir. Kendilerine ait siyasi kültürleri olan gelişmiş ülkelerde istikrarlı ekonomik büyümeyi sağlayan özel kamu politika mantığı bulunur. Uluslararası sistemde ise Devletçilik ve Liberal olmak üzere başlıca iki tane temel küresel politika paradigması bulunur. Küresel ekonomide istikrarlı ekonomik büyümeyi sağlayan ve başarılı kabul edilen birçok ülkenin kamu politikası modeli vardır. Bu ülkelerden bazıları örneğin, ABD ve İngiltere gibi piyasa merkezli yani, liberal iktisat politikaları ile dünyanın en zengin ve güçlü ülkeleri olmuşlardır. Bu ülkelerden bazıları ise Fransa veya Japonya, Güney Kore gibi devlet merkezli politikalar ile dünyanın en başarılı ülkeleri olmuşlardır. Bu yüzden herhangi bir kamu politikası modelinin en iyi model olduğunu söylemek doğru olmaz.

Osmanlı-Türk toplumunda ise Tanzimatla birlikte iktisat düşüncesinde bireyciliğe geçiş yapılmış, önceleri Cavid Bey'in öncülüğünü yaptığı liberal iktisat politikaları tek kurtuluş çaresi olarak görülmüştür. Uygulanan liberal iktisat politikaları Osmanlı Devletine büyük zararlar verince, I Dünya Savaşı yıllarında devletçi politikalara geçiş yapılmıştır. Cumhuriyet döneminde ise hızlı kalkınma ve sanayileşmenin gerçekleşebilmesi için devletçi ve liberal iktisat politika politikalarına başvurulduğu dönemler olmuştur. Ancak, Osmanlı'nın sanayileşmeye başlayabilmesi için ihtiyaç duyduğu "Müslüman-Türk bireyi" veya "Mlî Girişimci Sınıflar" Osmanlı toplumunda bulunmadığından, ayakları yere sağlam basan rasyonel bir iktisadi birey veya firma modelinin inşası Cumhuriyeti kuranlara bırakılmıştır.

Türkiye'nin Weber'i olarak bilinen Sabri Ülgener, Türkiye ekonomisindeki devletçi ve liberal iktisat politikaları arasındaki değişmelerin ülkemizi düzlüğe çıkarmada çok yeterli olmadığını, bunun başlıca sebebinin ise insanımızın statik zihni ve ataleti olduğunu belirtmektedir. Ülgener'e göre uzun yıllar boyunca uygulanan devletçi politikalar Türk insanımızın ataletini ve irrasyonelliğini değiştirmede çok başarılı olmamış, beklenen rasyonelleşmeyi veya rasyonel bireyi/firmayı da ortaya koyamamıştır. Sabri Ülgener'e göre Osmanlı'nın toplumsal yapısı içine alamadığı ve bir türlü uyum sağlayamadığı kapitalizm ve rasyonelleşme, günümüz dünyasının kaçınılmaz ve dönüşü olmaz bir yoludur.

Bu yüzden, Osmanlı'dan kalan olumsuz irrasyonel mirasın rasyonellik eksenine oturtulması, ekonomide ayakları yere sağlam basan, güvenilir ve rasyonel bir birey/firma düzeninin üretilmesi günümüz Türkiye'si için de çok önemlidir.

Ancak, Türkiye'nin de Japonya'da olduğu gibi işbirliği ve dayanışmaya dayalı bir Anadolu (Ahilik) kültürü vardır. Şehirlerimizde ve köylerimizde bu kültür hâlâ yaşamaktadır. Hızlı bir liberalleşme süreci bu kültürün yozlaşmasına, toplumsal dokunun bozulmasına ve önemli sosyal sorunlara yol açmaktadır. Eskiden toplumumuzda görülmeyen ve çok kınanan kolay yoldan zengin olma, haksız kazanç, savurganlık, lükse düşkünlük, yolsuzluk, zina, şiddet, hırsızlık gibi kültürümüzle bağdaşmayan davranışların arttığı ve bu kötü davranışların artık toplum tarafından da yadırganmadığı görülmektedir. Bu yüzden, Türkiye'de piyasaların liberalleşme süreci daha yavaş, dikkatli ve düzenlemeler kendi yapımıza uygun bir şekilde getirilerek yapılmalıdır. Türkiye önümüzdeki yıllarda IMF'nin etkisinden daha da kurtulacaktır. Önümüzdeki yıllar içerisinde siyasi kültürün daha da gelişmesiyle, Türkiye'nin yakın bir zamanda yüksek gelirli ülkeler grubuna katılmasıyla Türk kamu politikası modelinin de dünyada başarılı kabul edilen kamu politikası modelleri arasına katılacağı tahmin edilmektedir. Bu çalışmada Türkiye'nin kendi kültürel ve tarihsel koşullarına uygun ve "işbirliği-rekabet dengesinin" daha iyi kurulduğu bir Türk kamu politikası modelinin geliştirilmesi önerilmektedir. Önümüzdeki yıllar içerisinde de girişimcilerimizin daha iyi ürünler ve hizmetler üretmelerinin, Türkiye'yi başarılı bir şekilde zengin ve müreffeh bir topluma dönüştürmelerinin beklendiği ifade edilmektedir.

Beni her zaman destekleyen ve teşvik eden Prof. Dr. Murat Doğanlar Hocama çok teşekkür ederim. Ayrıca, İktisat Bölümündeki bütün Hocalarıma ve Araş. Gör. arkadaşlarıma sağladıkları her türlü destek için teşekkür ederim.

Tolga KABAŞ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

Türk Kamu Politikası Modelinin Doğuşu ve Gelişmesi 1

BÖLÜM 2

Türk Kamu Politikası Modelinde Siyasi Kültürün Etkisi 23

BÖLÜM 3

Türk Kamu Politikası Modelinde Devlet-Piyasa Dengesi 39

BÖLÜM 4

Türk Kamu Politikası Modelinde Özel Girişimciliğin Rolü 59

BÖLÜM 5

Müslüman-Türk Girişimcisinin İktisadi Zihniyeti 83

BÖLÜM 6

İktisat Düşüncesine J. K. Galbraith'ın Etkileri 103

BÖLÜM 7

İktisat Sosyolojisinin Doğuşu ve Yükselişi 121

KAYNAKLAR

- ÇAKMAK, Diren (2011), *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi*, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- DOBBIN, Frank (2001), "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France and the United States", edi. Swedberg, R., Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 401-424, Westview Press.
- GRANOVETTER, Mark (2001), "Coase Revisited: Business Groups in the Modern Economy", edi. Swedberg, R., Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 327-356, Westview Press.
- HASS, Jeff (2007), *Economic Sociology: An Introduction*, Routledge.
- HERMANN-PILLATH, Carsten (2007), "Adam Smith and Confucius: Towards a Transcultural Foundation of Institutions", *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 3(3), 91-126, 2010 (Erişim için SSRN: <http://ssrn.com/abstract=966033>).
- KEPENEK, Yakup ve YENTÜRK, Nurhan (2008), *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitapevi, 21. Baskı.
- KEPENEK, Yakup (2011), *Development and Structure of the Turkish Economy*, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim AŞ, 1. Baskı.
- SAXENIAN, AnnaLee (2001), "Inside-Out: Regional Networks and Industrial Adaptation in Silicon Valley and Route 128", edi. Swedberg, R. ve Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 51-76, Westview Press.
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener*, Eren Yayıncılık
- ŞENOĞLU, Kemal (2009), *Yusuf Akçura: Kemalizmin İdeoloğu*, Kaynak Yayınları, 1. Baskı
- ŞİMŞEK, Osman (2008), *Türk Girişimciliğinin Sosyolojisi*, Öncü Basımevi, 1. Baskı
- TOPRAK, Zafer (2012), *Türkiye'de Milli İktisat: 1908-1918*, Doğan Kitap, 1. Baskı
- TÜRKDOĞAN, Orhan (2004), *Osmanlı'dan Günümüze: Türk Toplum Yapısı*, Çamlıca Yayınları.
- TÜRKDOĞAN, Orhan (2005), *İslami Değerler Sistemi ve Max Weber*, IQ Kültür ve Sanat Yayınları.
- VOGEL, Steven K. (2007), *Japan Remodeled*, Cornell University Press.

KAYNAKLAR

- AHMAD, Feroz (2014), *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yayınları, 12. Baskı
- ERCAN, Recep (2013), *Türkiye'de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri*, Anı Yayıncılık, 1. Baskı.
- HEPER, Metin (2012), *Türkiye'de Devlet Geleneği*, DoğuBatı Yayınları, 4. Baskı
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2000), *Türkiye'de Siyasal Fikir Hareketleri*, Birey Yayıncılık, 2. Baskı
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2013), *Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- PARLA, Taha (2008), *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları*, Deniz Yayınları, 3. Baskı
- ÜLGENER, Sabri (2006a), "İktisadi Yenilenmemizin Zihniyet Muhasebesi", edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- ÜLGENER, Sabri (2006b), "Gelenekçi Bir Toplumun İktisadi Kıymetler ve Zihniyet Meseleleri", edi. Makaleler [Derleyen: Ahmet Güner Sayar], Derin Yayın evi.
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi*: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- YILMAZ, Murat (2011a), Sabri Fehmi Ülgener ve Muhazakarlık, edi. Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı
- YILMAZ, Ferudun (2011b), Sabri Fehmi Ülgener ve Liberalizm, edi. Sabri Fehmi Ülgener: Küreselleşme ve Zihniyet Dünyamız [Editör: Murat Yılmaz], Kültür ve Turizm Bakanlığı

KAYNAKLAR

- ÇAKMAK, Diren (2011), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- DOTİ, L. James ve LEE, R. Dwight(1991), The Market Economy: A Reader, Oxford University Press.
- ERCAN, Recep (2013), Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri, Anı Yayıncılık,1. Baskı.
- ERGUN, Doğan (2004), Türk Bireyi Kuramına Giriş, İmge Kitabevi, 2. Baskı
- HASS, Jeff (2007), Economic Sociology: An Introduction, Routledge.
- İZGÖER, A. Zeki (2014), Müslüman, Osmanlı ve Modern Ahmet Cevdet Paşa, İz Yayıncılık, İstanbul.
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2013), Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar, Doğu Kitabevi, 5. Baskı.
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2011), Türk Sosyoloji Tarihi III: Yeni Türkiye’de Sosyolojinin Düşünsel ve Kurumsal Temeller, Kitabevi, İstanbul.
- KEPENEK, Yakup ve YENTÜRK, Nurhan (2008), Türkiye Ekonomisi, Remzi Kitabevi, 21. Baskı.
- SAYAR, Ahmet Güner (2013), Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması, Ötüken, 5. Baskı,
- SAYAR, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi,
- TOPRAK, Zafer (2012), Türkiye’de Milli İktisat: 1908-1918,Doğan Kitap, 1. Baskı

KAYNAKLAR

- Bergen, Lütfi (2014), *Kent-İslam ve Kapitalizm*, Doğu Kitapevi, 1. Baskı
- Çakmak, Diren (2011), *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Evrimi*, Sena Ofset Ambalaj Matbaacılık, 1. Baskı
- Doti, L. James ve Lee, R. Dwight(1991), *The Market Economy: A Reader*, Oxford University Press.
- Ercan, Recep (2013), *Türkiye’de Sosyolojinin Gelişimi ve Eğilimleri*, Anı Yayıncılık,1. Baskı.
- Ergun, Doğan (2004), *Türk Bireyi Kuramına Giriş*, İmge Kitabevi, 2. Baskı
- Granovetter, M. (2001), “Coase Revisited: Business Groups in the Modern Economy”, edi. Swedberg, R., Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, 327-356, Westview Press.
- Hass, Jeff (2007), *Economic Sociology: An Introduction*, Routledge.
- İzgöer, A. Zeki (2014), *Müslüman, Osmanlı ve Modern Ahmet Cevdet Paşa*, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2013), *Türk Sosyoloji Tarihi Üzerine Araştırmalar*, Doğu Kitapevi, 5. Baskı.
- Kaçmazoğlu, H. Bayram (2011), *Türk Sosyoloji Tarihi III: Yeni Türkiye’de Sosyolojinin Düşünsel ve Kurumsal Temeller*, Kitabevi, İstanbul.
- Kepenek, Y. (2011), *Development and Structure of the Turkish Economy*, ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim AŞ, 1. Baskı.
- Kepenek, Yakup ve Yentürk, Nurhan (2008), *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitapevi, 21. Baskı.
- Sayar, Ahmet Güner (2013), *Osmanlı İktisat Düşüncesinin Çağdaşlaşması*, Ötüken, 5. Baskı,
- Sayar, Ahmet Güner (2006), *Ülgener Yazıları*, Derin Yayınevi,
- Sayar, Ahmet Güner (1998), *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener*, Eren Yayıncılık
- Toprak, Zafer (2012), *Türkiye’de Milli İktisat: 1908-1918*,Doğan Kitap, 1. Baskı

KAYNAKLAR

- AYGÜL, Hasan Hüseyin (2014), Zihniyet, Din ve İktisat, Açılımkitap.
- GRANOVETTER, Mark (2001), "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., The Sociology of Economic Life, s. 51-76, Westview Press.
- HASS, Jeff (2007), Economic Sociology: An Introduction, Routledge.
- İLGEN, Adülkadir (2014), Türk Modernleşmesi, Zihniyet İktisat Tarih, Der-gah Yayınları.
- KALLEBERG, Arne L. (1995), "Sociology and Economics: Crossing the Boundaries", Social Forces, vol. 73, No. 4, s. 1207-1218.
- SAYAR, Ahmet Güner (2006), Ülgener Yazıları, Derin Yayınevi,
- SAYAR, Ahmet Güner (1998), Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener, Eren Yayıncılık
- SWEDBERG, Richard ; Granovetter, Mark (2001), "Introduction To The Second Edition", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., The Sociology of Economic Life, s. 1-28, Westview Press.
- ŞİMŞEK, Osman (2013), Yeni Ahlak Toplumu İnşası, Gazi Kitapevi.
- WEBER, Max (2014), Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhunu, [Çeviri:Mehmet Ökten], Tutku Yayınevi.

KAYNAKLAR

- AYGÜL, Hasan Hüseyin (2014), Zihniyet, Din ve İktisat, Açılımkitap.
- BISHOP, Robert (2007), The Philosophy of the Social Sciences, Continuum International Publishing Group
- BUCHHOLZ, G. TODD (2005), Ölü İktisatçılardan Yeni Fikirler: Modern Ekonomik Düşünceye Giriş, [Çeviren: İsmail Aktar], Adres Yayınları
- GALBRAITH, John Kenneth (1990), Ekonomi Kimden Yana, [Çeviren: Belkis Dişbudak Çorakçı], Altın Kitapları
- GALBRAITH, John Kenneth (2002), Ekonomi Üzerine Herşey, [Çeviren: Özer Ozankaya], Cem Yayınevi, 3. Baskı
- GALBRAITH, John Kenneth (2004), İktisat Tarihi,[Çeviren: Müfit Günay], Dost Kitapevi, 3. Baskı
- GALBRAITH, John Kenneth (2011), Kuşku Çağı, [Çevirenler: Reşit Aşçıoğlu-Nilgün Himmetoğlu], Altın Kitapları, 4. Baskı
- GRANOVETTER, Mark (2001), "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., The Sociology of Economic Life, s. 51-76, Westview Press.
- HASS, Jeff (2007), Economic Sociology:An Introduction, Routledge.
- KALLEBERG, Arne L. (1995): "Sociology and Economics: Crossing the Boundaries", Social Forces, vol. 73, No. 4, s. 1207-1218.
- SWEDBERG, Richard (1991), "Major Traditions of Economic Sociology", Annual Review of Sociology, vol. 17, s.251-276.
- SWEDBERG, Richard ; Granovetter, Mark (2001), "Introduction To The Second Eddition", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., The Sociology of Economic Life, s. 1-28, Westview Press.
- YILMAZ, Sema (2009), J.K. Galbraith: İktisadi Düşüncenin Değişimine Bir Katkı, Kalkedon Yayınları
- ZAK, J. PAUL (2008), Moral Markets, Princeton University Press

KAYNAKLAR

- Bishop, Robert (2007): *The Philosophy of the Social Sciences*, Continuum International Publishing Group
- Granovetter, Mark (2001): "Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, s. 51-76, Westview Press.
- Hass, Jeff (2007): *Economic Sociology: An Introduction*, Routledge.
- Herrmann-Pillath, Carsten (2007): "Adam Smith and Confucius: Towards a Transcultural Foundation of Institutions", *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, Vol. 3, No. 3, pp. 91-126, 2010. Erişim için SSRN: <http://ssrn.com/abstract=966033>
- Kalleberg, Arne L. (1995): "Sociology and Economics: Crossing the Boundaries", *Social Forces*, vol. 73, No. 4, s. 1207-1218.
- Sayar, Ahmet Güner (1998): *Bir İktisatçının Entellektüel Portresi: Sabri F. Ülgener*, Eren Yayıncılık
- Schumpeter, J.A., (1954) : *History of Economic Analysis [İktisadi Analizin Tarihi]*, Allen and Unwin, London.
- Swedberg, Richard (1991): "Major Traditions of Economic Sociology", *Annual Review of Sociology*, vol. 17, s.251-276.
- Swedberg, Richard ; Granovetter, Mark (2001): "Introduction To The Second Edition", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, s. 1-28, Westview Press.
- Swedberg, Richard (2001): "Max Weber's Vision of Economic Sociology", edi. Swedberg, R.; Granovetter, M., *The Sociology of Economic Life*, s. 77-95, Westview Press.
- Türkdoğan, Orhan (2004): *Osmanlı'dan Günümüze: Türk Toplum Yapısı*, Çamlıca Yayınları.
- Türkdoğan, Orhan (2005): *İslami Değerler Sistemi ve Max Weber*, IQ Kültür ve Sanat Yayınları.
- Ülgener, Sabri (2006a): *Zihniyet ve Din: İslam, Tasavvuf ve Çözüm Devri İktisat Ahlakı*, Derin Yayınları
- Ülgener, Sabri (2006b): *İktisadi Çözülmenin Ahlak ve Zihniyet Dünyası*, Derin Yayınları
- Ülgener, Sabri (2006c): *Makaleler*, Derin Yayınları. [Yayına Hazırlayan: Ahmed Güner Sayar]
- Weber, Max (1921-22/1978): *Economy and Society [Ekonomi ve Toplum]*, University of California Press